

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

الاعتقادات

مؤلف: علي رضا مسعوديان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ولایت فقیه

نویسنده:

علیرضا مسعودیان

ناشر چاپی:

بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (علیه السلام)

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۷	ولایت فقیه
۷	مشخصات کتاب
۷	اشاره
۹	فهرست
۱۲	ولایت فقیه
۱۲	۱. تشکیل حکومت صالحان هدف مشترک انبیاء
۱۲	۲. ضرورت حکومت در قرآن
۱۲	اشاره
۱۳	مبانی دینی ولایت ولی خدا
۱۵	من کنت مولاه فهذا علی مولاه
۱۶	۴. تعریف ولایت فقیه
۱۶	۵. ادله نقلی اثبات ولایت فقیه
۱۶	الف دلیل قرآنی
۱۷	ب: دلیل روایی
۱۷	مقبوله عمر بن حنظله
۱۸	دلالت مقبوله عمر بن حنظله بر ولایت فقیه
۱۹	توقیع شریف
۲۰	نظر شیخ انصاری در مورد توقیع شریف
۲۰	ربط توقیع شریف با ولایت فقیه
۲۱	حدیث شریف
۲۲	حدیث شریف: اللهم ارحم خلفائی
۲۳	۶. دلایل عقلی بر اثبات ولایت فقیه
۲۳	دلیل اول، لزوم قانون الهی و مجری قانون

۲۴	دلیل دوم
۲۵	دلیل سوم
۲۶	۷. مبناء مستحکم نظریه ولایت فقیه در اندیشه فقها
۲۷	۸. اجماع علماء
۲۸	۹. شیوه های ولایتی بودن
۲۹	۱۰. دومین شیوه ولایتی بودن
۲۹	۱۱. سومین شیوه
۳۰	۱۲. چهارمین شیوه؛ دفاع از مقام ولایت و شخص ولی می باشد
۳۰	۱۳. تمسک به عمل بزرگان در دفاع از حریم ولایت
۳۱	۱۴. خلافت و ولایت پس از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم
۳۱	۱۵. حدود اختیارات ولی فقیه
۳۳	۱۶. معنای ولایت مطلقه فقیه
۳۴	۱۷. چگونه ولایت مطلقه فقیه موجب استبداد و دیکتاتوری نمی شود؟
۳۵	شرایط ولی فقیه
۳۵	اشاره
۳۸	۱. علم و اجتهاد
۴۰	۲. عدالت و تقوی
۴۳	۳. درایت، تدبیر و کار آمدی
۴۷	منابع
۴۹	درباره مرکز

مؤلف: علیرضا مسعودیان

ناشر: انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)

نوبت چاپ: اول / ۹۱

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۲۶۲-۶۳-۵

شمارگان: نسخه

قیمت: تومان

تمامی حقوق © محفوظ است.

- قم: انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)، مرکز تخصصی مهدویت / خیابان شهدا / کوچه آمار (۲۲) / بن بست شهید علیان / ص.پ: ۱۱۹-۳۷۱۳۵ / همراه: ۰۹۱۰۹۶۷۸۹۱۱ / تلفن: ۷۷۳۷۸۰۱ / فاکس: ۷۷۳۷۱۶۰

- تهران: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج) / تلفن: ۸۸۹۵۹۰۴۹ / فاکس: ۸۸۹۸۱۳۸۹ / ص.پ: ۳۵۵-۱۵۶۵۵

www.imammahdi-s.com m info@imammahdi-s.com -

ص: ۱

اشاره

بسم الله الرحمن الرحيم

ولایت فقیه

با قدردانی و تشکر از همکارانی که در تولید این اثر نقش داشته اند:

اعضای محترم شورای کتاب حجج اسلام مجتبی کلباسی، محمدصابر جعفری، مهدی یوسفیان، محمدرضا فوادیان و آقایان احمد مسعودیان (مدیر داخلی)، // (ویراستار)، عبدا... شریفی (مدیر فروش)، مرتضی دانش طلب (مدیر مالی)، رضا فریدی (صفحه آرا)، عباس فریدی (طراح جلد) و کلیه کسانی که ما را یاری نمودند.

مدیر مسئول انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)

حسین احمدی

ص: ۲

ولایت فقیه ۵

۱. تشکیل حکومت صالحان هدف مشترک انبیاء ۵

۲. ضرورت حکومت در قرآن ۵

مبانی دینی ولایت ولی خدا ۶

من کنت مولاه فهذا علی مولاه ۸

۴. تعریف ولایت فقیه: ۹

۵- ادله نقلی اثبات ولایت فقیه: ۱۰

الف دلیل قرآنی ۱۰

ب: دلیل روایی ۱۰

مقبوله عمر بن حنظله ۱۰

دلالت مقبوله عمر بن حنظله بر ولایت فقیه ۱۱

توقيع شریف ۱۲

نظر شیخ انصاری در مورد توقيع شریف ۱۳

ربط توقيع شریف با ولایت فقیه ۱۴

حدیث شریف ۱۴

حدیث شریف: اللهم ارحم خلفائی ۱۵

۶- دلایل عقلی بر اثبات ولایت فقیه ۱۶

دلیل اول، لزوم قانون الهی و مجری قانون ۱۶

دلیل دوم ۱۷

دلیل سوم ۱۸

۷. مبناء مستحکم نظریه ولایت فقیه در اندیشه فقها ۱۹

۸. اجماع علماء ۲۰

ص: ۳

۹. شیوه های ولایتی بودن ۲۱

۱۰. دومین شیوه ولایتی بودن ۲۲

۱۱. سومین شیوه ۲۲

۱۲. چهارمین شیوه؛ دفاع از مقام ولایت و شخص ولی می باشد ۲۳

۱۳. تمسک به عمل بزرگان در دفاع از حریم ولایت ۲۳

۱۴. خلافت و ولایت پس از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم ۲۴

۱۵. حدود اختیارات ولی فقیه ۲۴

۱۶. معنای ولایت مطلقه فقیه ۲۶

۱۷. چگونه ولایت مطلقه فقیه موجب استبداد و دیکتاتوری نمی شود؟ ۲۷

شرایط ولی فقیه ۲۹

۱. علم و اجتهاد ۳۲

۲. عدالت و تقوی ۳۴

۳. درایت، تدبیر و کار آمدی ۳۸

منابع ۴۲

ص: ۴

۱. تشکیل حکومت صالحان هدف مشترک انبیاء

آیت الله العظمی مکارم شیرازی، در تفسیر نمونه، ذیل تفسیر آیه ۵۹ سوره نور، می فرماید: «ممکن است با استفاده از تعلیم و تربیت و تبلیغ مستمر گروهی را متوجه حق نمود ولی تعمیم این مسئله در جامعه، جز از طریق تأسیس حکومت صالحان با ایمان، امکان پذیر نیست. به همین دلیل انبیاء بزرگ همتشان تشکیل چنین حکومتی بوده، خصوصاً پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم در نخستین فرصت (هجرت به مدینه) اقدام به تشکیل نمونه ای از این حکومت کرد.» (۱)

۲. ضرورت حکومت در قرآن

اشاره

((لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيُقِيمُوا النَّاسَ بِالْقِسْطِ)) (۲)

ص: ۵

۱- تفسیر نمونه، ج ۱۴، ص ۵۳۲.

۲- سوره حدید، ۲۵.

ترجمه: ما رسولان خود را با دلایل روشن فرستادیم و با آن کتاب و میزان (شناسائی حق و باطل) نازل کردیم تا مردم به عدالت قیام کنند.

پس هدف از ارسال انبیاء و انزال کتب آسمانی حاکم شدن قسط و عدل در میان جوامع بوده یعنی از بین رفتن طاغوت ها و ظالمان و این ممکن نیست مگر با برپائی حکومت عدل.

مبانی دینی ولایت ولی خدا

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا. (۱)

ترجمه: ای کسانی که ایمان آورده اید خدا و پیامبر و صاحبان امر را اطاعت کنید.

واضح است وجوب اطاعت از فرمان پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و صاحبان امر در آنچه امر و نهی می کند دلیل حاکمیت و صاحب اختیار بودن آنان است که از طرف خداوند به این سمت

ص: ۶

۲/۳- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا. (۲)

ولایت خدای سبحان یعنی سرپرستی او نسبت به بندگانش و تربیت آنان به وسیله دین تمام نمی شود، مگر به ولایت رسولش و ولایت رسولش نیز تمام نمی شود مگر به ولایت اولی الامر که بعد از در گذشت آن جناب و به اذن خدای سبحان زمام این تربیت و تدبیر را به دست بگیرند. (۳)

۳/۳- النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَنْ تَفْعَلُوا إِلَىٰ أَوْلِيَائِكُمْ مَعْرُوفًا كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا (۴)

ص: ۷

۱- آیت الله العظمی سبحانی، مبانی حکومت اسلامی، ص ۱۰۶.

۲- نساء آیه ۵۹..

۳- علامه طباطبایی، ترجمه المیزان، ج ۵، ص ۲۹۱.

۴- احزاب، ۶.

از امام محمد باقر علیه السلام نقل شده است که در تفسیر این آیه فرموده اند: «این آیه در مورد حکومت نازل شده است».^(۱)
این آیه به طور وضوح دلالت دارد که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم به عنوان حاکم از جانب خداوند نصب گردیده است و خداوند او را بر جان و مال مردم مسلط گردانیده است تا در اجرای حق و عدالت و اصلاح جامعه از آن استفاده نماید.

من کنت مولاه فهذا علی مولاه

طبق حدیث متواتر غدیر خم پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم به منظور آنکه امت بعد از او احساس خلأ رهبری نکند به امر خدا در صحرای غدیر خم علی علیه السلام را به رهبری و پیشوایی مردم معرفی نمودند و آن چه از جانب خدا در ضمن دو آیه شریفه ابلاغ و اکمال بر آن حضرت نازل گشته بود را بر مردم ابلاغ و حضرت علی علیه السلام را به عنوان رهبر برگزید و مردم را به پذیرش رهبری آن حضرت دعوت آنان را به اطاعتش مأمور فرمود.

ص: ۸

۴. تعریف ولایت فقیه

«ولایت یعنی حکومت و اداره کشور و اجرای قوانین شرع مقدس... به عبارت دیگر ولایت مورد بحث یعنی حکومت و اجرا و اداره جامعه»^(۱).

فقیه کسی است که «دین را می شناسد، راهی را که دین برای مردم ترسیم کرده است تا بتوانند سعادت و خوشبختی و آزادی و خوشی دنیا و آخرت را به دست بیاورند او می شناسد و در مقابل مردم می گذارد»^(۲).

ولایت فقیه یعنی حاکمیت آن انسانی که در تفکر و ایمان و ایدئولوژی حاکم بر جامعه خودش از همه بهتر وارد است...

چنین انسانی می تواند جامعه را به فلاح نجات و تکامل مادی و معنوی برساند.^(۳)

۵. ادله نقلی اثبات ولایت فقیه

الف دلیل قرآنی

۱/۵ _ إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ

ص: ۹

۱- امام خمینی، ولایت فقیه، ص ۵۱.

۲- امام خامنه ای، نیمه شعبان ۱۳۷۱.

۳- امام خامنه ای، ۱۹/۴/۶۵.

يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّاتُّونَ وَالْأَخْبَارُ. (۱)

امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه فوق فرمودند: این آیه درباره کسانی است که از سوی خداوند در ایجاد حکومت اذن دارند و اهلیت ایجاد حکومت را به آن ها عطا کرده است... و دسته سوم از حاکمان الهی یعنی احبار، همان علما هستند و آن ها غیر از دسته دوم هستند. (۲)

ب: دلیل روایی

مقبوله عمر بن حنظله

عن عمر بن حنظله: قالت سألت ابا عبدالله عليه السلام عن رجلين من اصحابنا... قال ينظران من كان منكم ممن قدروى حديثنا... فاني قد جعلته عليكم حاكماً. (۳)

امام صادق علیه السلام در جواب پسر حنظله که از ایشان حکم رجوع به قضاوت حاکمان جور را

ص: ۱۰

۱- مائده/ ۴۴ .

۲- البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص ۳۰۶- تفسیر عیاشی، ج ۱، ص ۳۲۳.

۳- الکافی، ج ۱، ص ۶۷.

پرسیده بودند که امام علیه السلام حکم به بطلان رجوع و حرام بودن مال کسب شده از این راه ولو به حق هم باشد فرمودند و در ادامه با فرمایشات خویش راه صحیح را نشان دادند آنجا که فرمودند: «باید نگاه کنید ببینید چه کسی است که حدیث ما را روایت کرده و در حلال و حرام ما مطالعه نموده و صاحب نظر شده است و احکام و قوانین ما را شناخته است بایستی او را به عنوان قاضی و داور بپذیرند زیرا که من او را حاکم بر شما قرار داده ام.

دلالت مقبوله عمر بن حنظله بر ولایت فقیه

این قسمت از جمله امام صادق علیه السلام که فرمودند: «فانی قد جعلته علیکم حاکماً» یعنی امام علیه السلام فردی از شیعیان را که توانائی روایت احادیث و صاحب نظر در حلال و حرام بوده و به احکام و قوانین دین مبین عارف بوده را به عنوان حاکم قرار داده و بایستی حکم او را بپذیرند و گردن نهند که این جمله دلالت می کند بر نصب عام فقها. پس وقتی کسی را امام علیه السلام منصوب می کند تا زمانی که در راستای وظیفه اش بر اساس حکم امام علیه السلام حکم می نماید باید از او اطاعت کرد از او به

توقيع شريف

امام مهدی: «و اما الحوادث الواقعة فارجعوا فيها الى رواه حديثنا فانهم حجتى عليكم و أنا حجه الله»^(۱)

ترجمه: «در حوادث و پیش آمده ها به راویان احادیث ما رجوع کنید زیرا آنان حجت من بر شمايند و من حجت خدايم...»

کلمه حوادث واقعه به هیچ وجه از نظر لغت و دلالت وضعی به معنی احکام شرعی نیست بلکه معنی بسیار وسیع تری دارد که حتماً شامل مسائل و مشکلات و رخدادای های اجتماعی نیز می شود. پس حضرت در جواب سؤال اسحاق بن یعقوب فرموده اند که در زمان غیبت در مورد مسائل و مشکلات اجتماعی جامعه اسلامی وظیفه، رجوع به راویان حدیث ائمه علیه السلام می باشد.^(۲)

ص: ۱۲

۱- شیخ صدوق، کمال الدین، ج ۲، ص ۴۸۳.

۲- آیت الله مصباح، نگاهی گذرا به نظریه ولایت فقیه، فصل چهارم، ص ۹۶.

نظر شیخ انصاری در مورد توقیع شریف

۱. مقصود از حوادث در حدیث شریف اموری است که به شخص زعیم و رئیس جامعه مربوط می شود و مربوط به حوادث فردی و شرعی از قبیل واجب و حرام نیست. زیرا حادثه، واقعه عمومی و اجتماعی است به همین مناسبت امام فرموده اند فارجعوا فیها و نفرموده است فارجعوا فی بیان حکمها الیه.

۲. امام عجل الله تعالی فرجه الشریف فرمودند: آن ها حجت من بر شمایند که نشان دهنده منصب ولایت آن ها از جانب امام معصوم علیه السلام است.

۳. رجوع در امور شرعیه شخصی به عالمان، از بدیهیات است و از شخصی مانند اسحاق بن یعقوب بعید است که در مورد این امر سؤال از امام پرسیده باشد. (۱)

ربط توقیع شریف با ولایت فقیه

مقصود از راوی صرف حافظ بودن حدیث نیست، بلکه مراد دانشمندی است که علمش از ناحیه احادیث اهل بیت علیهم السلام تغذیه نماید. زیرا در حوادث جدید روایتی وجود ندارد تا راوی

ص: ۱۳

آن روایت مربوط به حادثه جدید را نقل کند، پس باید راوی، حکم حادثه جدید را از روایات استنباط نماید و حکمی را بگوید که اگر امام حاضر بود همان را می گفت و هیچ کس توقع ندارد حافظ حدیث، بتواند روایت مربوط به حوادث جدید را نقل کند!^(۱)

حدیث شریف

قال مولانا الحسين عليه السلام : مجاری الامور و الأحكام على أيدي العلماء بالله الأمانة على حلاله و حرامه...»^(۲)

امام حسین علیه السلام از قول پدر شریفشان امام علی علیه السلام می فرمایند: «جریان امور و احکام اسلامی در اختیار علمای الهی است که بر حلال و حرام خداوند آگاه و امین هستند».

در این حدیث شریف به روشنی ولایت عالم دینی (فقیه جامع شرایط) بیان شده است. لفظ مجاری الأمور دلالت می کند بر اِعمال ولایت در امور جاری جامعه آن هم به دست کسی که عالم به احکام خداوند باشد (فقیه جامع شرایط).

ص: ۱۴

۱- آیت الله صالحی مازندرانی، مبانی ولایت فقیه، ص ۲۸۹.

۲- تحف العقول عن آل الرسول، ص ۲۳۸.

حدیث شریف: اللهم ارحم خلفائی

قال امیر المؤمنین علیه السلام : قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : اللهم ارحم خلفائی، (ثلاث مرات)، قيل: يا رسول الله و من خلفائك؟ قال: الذين يأتون من بعدى، يرون حدیثی و سنتی فيعلمونها الناس من بعدى».

امیر المؤمنین علیه السلام فرمودند که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: خدایا جانشینان مرا رحمت کن و این سخن را سه بار تکرار فرمودند. پرسیده شد، ای پیامبر خدا جانشینانت چه کسانی هستند ایشان فرمودند: کسانی که بعد از من می آیند حدیث و سنت مرا نقل می کنند و آن را پس از من به مردم می آموزند. (۱)

امام خمینی در مورد حدیث فوق می گویند: دلالت حدیث شریف بر ولایت فقیه جای تردید نیست زیرا خلافت همان جانیشینی در تمام شئون نبوت است. (۲)

ص: ۱۵

۱- عیون اخبار الرضا علیه السلام ، ج ۲، ص ۳۷.

۲- امام خمینی، ولایت فقیه، ص ۶۷.

دلیل اول، لزوم قانون الهی و مجری قانون

__ به حکم عقل سلیم، سعادت انسان منوط به عمل کردن به قانونی بدون نقص است

__ انسان به تنهایی از تدوین قانون بدون نقص عاجز است

__ پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم به عنوان انسان کامل قانون الهی را برای بشر به ارمغان آورده است.

__ قانون هرچند عالی باشد بدون اجرا اثر نخواهد داشت

__ اجرای همراه با خطا فایده ندارد و اجرائی خوب است که بدون خطا و اشتباه باشد. (مجری معصوم باشد).

__ خداوند برای اجرای بدن خطا پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و سپس امامان معصوم علیهم السلام را منصوب کرده است

__ از حکمت و لطف خداوند دور است که در زمان غیبت امام معصوم علیه السلام مسلمانان را بدون رهبر رها نماید و شریعت را بی ولایت بگذارد.

نتیجه: فقهای جامع شرایط به عنوان نزدیک ترین افراد به امام معصوم علیه السلام از جهت علم، عدالت، تقوی و تدبیر به عنوان نایب امام

عصر عجل الله تعالى فرجه الشريف به ولایت بر جامعه اسلامی در عصر غیبت مأمور و منصوب هستند. (۱)

دلیل دوم

— حکومت بر دو قسم است؛ الهی مثل حکومت اسلامی و غیر الهی مثل حکومت مارکسیستی

— در هر کدام از این دو قسم حاکمی موفق است که شناخت کامل از عقیده و حال جامعه خود داشته باشد

— حکومت غیر الهی از شمول بحث ما خارج است چون ما مسلمانیم و معتقد به حکومت الله

— در حکومت الهی اسلامی طبق مقدمه دوم حاکم باید شناخت کامل از دین اسلام داشته باشد همان طور که باید به امور سیاست و کشور داری هم شناخت کامل داشته باشد.

نتیجه: حاکم اسلامی در دوران غیبت با

ص: ۱۷

۱- آیت الله جوادی آملی، ولایت فقیه، ص ۲۱۳، [با اندکی تصرف] .

فقیه جامع الشرائط می باشد. (۱)

دلیل سوم

مقدمه اول: برای تأمین مصالح فردی و اجتماعی و جلوگیری از هرج و مرج وجود حکومت لازم است. قال علی علیه السلام: «لابد للناس من امیر برأ او فاجراً» (۲)

مقدمه دوم: عالی ترین حکومت، حکومتی است که انسان کامل امام معصوم علیه السلام در رأس آن باشد.

مقدمه سوم: طبق قاعده عقلی در صورتی که تأمین یک مصلحت لازم ممکن نباشد باید نزدیک ترین مرتبه به حد مطلوب را تأمین کرد.

چون که گل رفت و گلستان شد خراب بوی گل را از که جوئیم از گلاب

مقدمه چهارم: نزدیک بودن حاکم به امام معصوم علیه السلام در سه امر اصلی متبلور است.

۱. علم به احکام اسلام (فقاہت)

۲. شایستگی روحی و اخلاقی که تحت

ص: ۱۸

۱- آیت الله مکارم شیرازی، انوار الفقاهه، ج ۱، ص ۴۵۴، [با اندکی تصرف].

۲- نهج البلاغه، خطبه ۴۰.

تأثیر هوای نفس قرار نگیرد. (تقوی)

۳. کارآیی در مقام مدیریت جامعه (مدیر و مدبر)

نتیجه: در زمان غیبت امام معصوم علیه السلام تنها فقیه جامع الشرایط حق حاکمیت دارد و با وجود او حکومت غیر از او مشروعیت نخواهد داشت. (۱)

۷. مبناء مستحکم نظریه ولایت فقیه در اندیشه فقها

موضوع ولایت فقیه جزء واضحات و مسلمات فقه اسلام است و از همان آغاز غیبت کبری تا کنون فقهاء بزرگوارى مانند شیخ مفید (م ۴۱۳هـ.ق) شیخ طوسی (م ۴۶۰هـ.ق) ابن ادریس (م ۵۹۸هـ)

علامه حلی (م ۷۲۶)، شهید اول، شهید ثانی، محقق ثانی، مقدس اردبیلی، ملا احمد نراقی، صاحب جواهر، شیخ انصاری، شیخ فضل الله نوری، آیت الله بروجردی، آیت الله خویی، امام خمینی، آیت الله گلپایگانی، آیت الله سیستانی، آیت الله مکارم شیرازی، و...

ص: ۱۹

۱- آیت الله مصباح یزدی، نگاهی گذرا بر نظریه ولایت فقیه، ص ۹۰.

قائل به مسئله ولایت فقیه بودند و حتی بیش از چهار هزار سند از کتب فقهی علمای شیعه در طول تاریخ با این موضوع انعکاس یافته است که برای ملاحظه اقوال علماء می توانید به کتاب های ۱_ فقیهان فقهی امامی و عرصه های ولایت فقیه، محمد علی قاسمی، ۲. تحول نظریه دولت در اسلام، احمد جهان بزرگی، ۳. اندیشه سیاسی شیعه در عصر غیبت، علی اکبر پازوکی، ۴. حکمت حکومت فقیه، آیت الله ممدوحی، مراجعه کرد.

۸. اجماع علماء

بزرگانی مانند محقق کرکی (م ۹۴۰ ه.ق) محمد جواد عاملی مفتاح الکرامه (م ۱۲۲۶) و ملا احمد نراقی (م ۱۲۴۴ ه.ق) ادعای اجماع در این زمینه کرده اند. محقق کرکی در کتاب رسایل المحقق الکرکی، رساله فی صلوه الجمعة، ج ۱، ص ۱۴۲ مدعی اتفاق نظر اصحاب بر ولایت فقیه شده است

صاحب مفتاح الکرامه در کتاب القضاء، ج ۱، ص ۲۱؛ معتقد است که در امر ولایت فقیه علماء شیعه اتفاق نظر دارند و اتفاق آن ها حجت است.

ص: ۲۰

ملا احمد نراقی در عواید الایام، ص ۵۳۶؛ اجماع فقهاء را سبب قرار گرفتن ولایت فقیه در زمره مسلمات دانسته است.

همچنین صاحب جواهر الکلام در ج ۱۶، ص ۱۷۸ می فرماید: شاید ولایت فقیه نزد فقهاء امامیه از مسلمات و ضروریات دینی باشد

مرحوم نائینی در تنبیه الایمه و تنزیه المله؛ فرموده است: ثبوت نیابت فقهاء و نواب عام عصر غیبت در اقامه وظایف مذکور (حفظ نظام، حفظ بیضه اسلام و نظم ممالک اسلامی) از قطعیات است.

۹. شیوه های ولایتی بودن

اولین مرتبه ولایتی شدن؛ شناخت و معرفت ولی زمان است طبق دعای شریفه اللهم عرفنی... اگر انسان ولی خدا را نشناسد در ظلمت و گمراهی فرو می رود چون با شناخت ولی خداست که می تواند از لحاظ فکر، عمل، روحیات، راه و روش و... خودش را به ولی خدا متصل کند و به دنبال او حرکت کند و در این صورت است که می تواند صراط مستقیم را پیدا کند و با حرکت در جهت

ص: ۲۱

اهداف ولی خدا به سر منزل مقصود برسد.

۱۰. دومین شیوه ولایتی بودن

عمل کردن به دستورات ولی خداست، طبق نص صریح قرآن «اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم». اطاعت کردن و عمل به دستورات ولی خدا شرط ایمان داشتن دانسته شده است، پس نمی شود کسی ادعاء ولایتی بودن بکند اما در مرحله عمل لنگ بزند و از دستورات ولی خدا سر پیچی کند

۱۱. سومین شیوه

تبیین و نشر جاذبه ها و زیبایی های مسأله ولایت است. همان گونه که دیگر مسائل و احکام شرعی آن ها بیان می شود و فلسفه احکام گفته می شود باید شخص ولوی بتواند مسایل ولایت را برای دیگر آحاد جامعه بیان کند و معتقدین به امر ولایت را دلگرم و غیر معتقدین را ارشاد کند، امر به معروف کند تا مولی همیشه حضور الحاضر و نصر الناصر را در اطراف خویش داشته باشد و تنها نماند.

ص: ۲۲

۱۲. چهارمین شیوه؛ دفاع از مقام ولایت و شخص ولی می باشد

بعد از شناختن ولی زمان و عمل به دستورات او، با توجه به این که دشمن بیکار نمی باشد و در صدد حمله به ولی خدا و اهداف او بر می آید، بنابراین؛ وظیفه، دفاع از جایگاه ولایت و شخص ولی می باشد البته نوع دفاع باید متناسب با حمله باشد و این دفاع باید تا زمانی که خطر به طور کامل دفع نشده است ادامه داشته باشد و در این راه از جان و مال و فرزند و... باید مایه گذاشت همان گونه که در صدر اسلام عده ای از بزرگان چنین کردند.

۱۳. تمسک به عمل بزرگان در دفاع از حریم ولایت

از همان آغاز دعوت علنی، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم که ولی زمان خویش بودند، تهدیدها و تطمیعها شروع شد که با هوشیاری و رادمردی مدافعان ولایت که در رأس آنها از مردان حضرت ابوطالب علیه السلام و امام علی علیه السلام و جناب حمزه سید الشهداء و از زنان حضرت خدیجه علیها السلام را می توان نام برد، که در راه دفاع از

ولایت پایمردی کردند و از بذل جان و مال و عزیزانشان دریغ نکردند.

۱۴. خلافت و ولایت پس از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم

طبق عقیده صحیح و احادیث متواتر غدیر خم، منزلت، یوم الدار و... و ولایت و خلافت پس از رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم به امام علی علیه السلام رسید اما کسانی با تفرقه افکنی و شانتاثرهای تبلیغاتی و زور اسلحه، خلافت را به ظاهر تصاحب کردند و اکثریت مردم را توانستند با خود همراه کنند. در آن هنگام پایمردی حضرت زهرا علیها السلام و دفاع جانانه ایشان از مقام ولایت، چراغ راه را برای آیندگان روشن کرد و در این راه جان خود و فرزندش حضرت محسن علیه السلام را فدای ولایت نمود.

۱۵. حدود اختیارات ولی فقیه

ولایت ولی فقیه همان ولایت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و امام معصوم علیه السلام است امام خمینی رحمه الله می فرمایند: «وقتی می گوئیم ولایتی را که رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و ائمه علیهم السلام داشتند [را] بعد از غیبت، فقیه عادل دارد، برای هیچ کس این توهم نباید ایجاد شود که مقام فقها همان مقام ائمه علیهم السلام و پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم است.

زیرا این جا صحبت از مقام نیست بلکه صحبت از وظیفه است... به عبارت دیگر ولایت مورد بحث یعنی حکومت و اجرا و اداره، امتیاز نیست بلکه وظیفه ای خطیر است.... یکی از اموری که فقیه متصدی ولایت آن است اجرای حدود است آیا در اجرای حدود بین رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و امام علیه السلام و فقیه امتیازی است؟ یا چون رتبه فقیه پائین تر است باید کمتر بزنند؟... حاکم باید حکم خدا را جاری کند چه رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم باشد و چه حضرت امیرالمومنین علیه السلام یا نماینده و قاضی آن حضرت در بصره و کوفه یا فقیه عصر».(۱)

«دیگر از شئون رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و حضرت امیر علیه السلام اخذ مالیات، خمس، زکات، جزیه و خراج اراضی خراجیه است. آیا زکات گرفتن رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و حضرت امیرالمومنین علیه السلام و فقیه تفاوت دارد؟ آیا در این امور ولایت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم با حضرت امیرالمومنین علیه السلام و فقیه فرق دارد؟... همین ولایتی که برای رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و امام علیه السلام در تشکیل حکومت و اجرا و تصدی اداره هست، برای فقیه هم، هست... در این معنی،

ص: ۲۵

مراتب و درجات نیست که یکی در مرتبه بالاتر و دیگری در مرتبه پائین تر باشد، یکی والی و دیگری والی تر باشد»^(۱)

۱۶. معنای ولایت مطلقه فقیه

مقام معظم رهبری (مدظله) در این مورد می فرمایند: «بعضی ها خیال می کنند که این ولایت مطلقه فقیه که در قانون اساسی آمده، معنایش این است که رهبری مطلق العنان است و هر کار دلش خواست می تواند بکند. معنای ولایت مطلقه این نیست. رهبری بایستی مو به مو، قوانین را اجرا کند و به آن ها احترام بگذارد. منتها در مواردی اگر مسؤولان و دست اندر کاران بخواهند قانونی را که معتبر است مو به مو، عمل کنند، دچار مشکل می شوند؛ قانون بشری همن طور است. قانون اساسی راه چاره ای باز کرده و گفته آن جایی که مسؤولان امور در اجرای فلان قانون ... دچار مضیقه می شوند و هیچ کار نمی توانند بکنند، رهبری مرجع است... این معنای ولایت مطلقه است و الا رهبر، رئیس

ص: ۲۶

۱- امام خمینی، ولایت فقیه، ص ۵۰ (با اندکی تخلص)

جمهور، وزرا و نمایندگان، همه در مقابل قانون تسلیمند و باید تسلیم باشند»^(۱).

۱۷. چگونه ولایت مطلقه فقیه موجب استبداد و دیکتاتوری نمی شود؟

امام خمینی رحمه الله در این باره می فرمایند: اگر یک فقیهی یک مورد دیکتاتوری بکند، از ولایت می افتد، پیش اسلام، اسلام هر فقیهی را که ولی نمی کند؛ آن که علم دارد، عمل دارد، مشی اش مشی اسلام است، سیاستش سیاست اسلام است [آن را منصوب می کند].^(۲)

ص: ۲۷

۱- فرمایشات مقام معظم رهبری در دیدار استادان و دانشجویان قزوین ۲۶/۹/۱۳۸۲، به نقل از کتاب ولایت فقیه در زلال فقه اهل بیت و دو دهه کار آمدی.

۲- صحیفه نور، ج ۹، ص ۱۸۳.

قبل از پاسخ دادن به این سؤال باید دید اصولاً در قرآن، چه شاخصه هایی برای مدیر و ولی جامعه دینی در نظر گرفته شده است.

در خطاب خداوند متعال به حضرت ابراهیم علیه السلام، این نکته بسیار مهم، آمده است که خداوند بعد از امتحان های فراوانی که از حضرت ابراهیم علیه السلام کرد و ایشان از کوره آزمایش های گوناگون بیرون آمد و خالص و خالص تر شد، گفت: ((إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا))^(۱) من تو را پیشوای مردم قرار دادم.

می دانیم که امام فقط به معنای پیشوای دینی و مسأله طهارت و غسل و وضو و نماز نیست؛ امام یعنی پیشوای دین و دنیا، راهبر مردم به سوی صلاح. این معنای امام در منطق شرایع دینی از اول تا امروز است.

ابراهیم علیه السلام عرض کرد: ((وَمِنْ ذُرِّيَّتِي))^(۲)

ص: ۲۸

۱- بقره، ۱۲۴.

۲- همان.

اولاد و ذره من هم در این امامت نصیبی دارند؟ خداوند نفرمود دارند یا ندارند، بحث ذریه نیست، ضابطه دارد. ((قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ)) فرمان و دستور و حکم امامت از سوی من به ستمگران و ظالمان نمی رسد باید عادل باشد (۱)، پس اولین ویژگی عدالت است.

دومین ویژگی علم و دانایی است. امیرالمومنین علیه السلام در تعلیل این شاخص در آیات قرآن می فرمایند: «آیا سزاوار است که خلیفه جز داناترین افراد به قرآن و سنت باشد. همچنان که خداوند فرموده: «أَفَمَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ أَحَقُّ أَنْ يُتَّبَعَ أَمْ مَنْ لَا يَهْدِي إِلَّا- أَنْ يَهْدِي فَمَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ». و نیز فرموده: «ان الله اصطفاه و زاده بسطه في العلم و الجسم. و نیز: اثنونی بکتاب من قبل هذا أو آثاره من علم» و رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرموده و اگذار نکند جز آن که پیوسته کارشان به انحطاط و تزلزل گذاشته تا هنگامی که خطایشان را جبران کنند. پس آیا

ص: ۲۹

۱- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار استادان و دانشجویان قزوین، ۲۶/۹/۱۳۸۹.

می بینیم که علاوه بر «علم و عدالت» حاکم الهی احتیاج به «توانایی» هم دارد؛ بایستی قدرت اداره داشته باشد و این یک شرط عقلی است. علاوه بر این که در قرآن اشاره شده در داستان طالوت: ((إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ)) (۲) بعد که آنها اعتراض می کنند که: ((أَتُنِي يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا وَنَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةَ مَنِّ الْمَالِ)) (۳) آن جا جوابی که پیغمبر به آن ها می دهد این است: ((إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ عَلَيْكُمْ وَزَادَهُ بَسِيطَةً فِي الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ)) (۴) یعنی توانایی جسمی هم در کنار توانایی علمی هست، یعنی باید توانایی داشته باشد. البته طبیعی است که توانایی جسمی، فقط به معنای این نیست که جسم سالمی

ص: ۳۰

۱- الاحتجاج، ج ۱، ص ۱۵۰.

۲- خداوند طالوت را برای زمامداری شما مبعوث (و انتخاب) کرد. بقره، ۲۴۷.

۳- چگونه او بر ما حکومت کند، با این که ما از او شایسته تریم. و او ثروت زیادی ندارد؟ بقره، ۲۴۷.

۴- خدا او را بر شما برگزیده و او را در علم و قدرت جسم وسعت بخشیده است. بقره، ۲۴۷.

داشته باشد، بلکه باید فکر سالم، ذهن سالم، و قدرت کار و قدرت اداره داشته باشد. (۱)

حال باید دید چه ویژگی‌هایی در گزینش ولی فقیه معتبر است و اساساً آیا بین ویژگی‌های تصریح شده در روایات و بیانات فقهای شیعه در مورد ولی فقیه و شاخصه‌های حکمرانان الهی معرفی شده در قرآن تفاوتی وجود دارد یا خیر؟

۱. علم و اجتهاد

چون حکومت اسلام، حکومت قانون است، برای زمامدار علم به قوانین لازم می‌باشد. چنان‌که در روایت آمده است؛ نه فقط برای زمامدار، بلکه برای همه افراد هر شغل یا وظیفه یا مقامی داشته باشند، چنین علمی ضرورت دارد؛ منتهی حاکم به خاطر عظمت مسئولیت، لازم است آگاهی علمی بیشتری داشته باشد.

این ویژگی در کلام نورانی امیرالمومنین علی علیه السلام مورد توجه قرار گرفته است. آن حضرت در خطبه ۱۷۳ نهج البلاغه درباره کسی که

ص: ۳۱

۱- سخنرانی رهبر معظم انقلاب، در چهارمین کنفرانس اندیشه اسلامی پیرامون حکومت اسلامی ۱۰/۱۱/۱۳۶۴

سزاوار مدیریت جامعه اسلامی است می فرمایند: «ایهاالناس إن أحقَّ النَّاسِ بهذا الأمرِ أفتواهم عليه، و أعلمهم بِأمرِ الله فيه» ای مردم! سزاوارترین کس برای اداره امور مسلمین توانا ترین افراد بر این امر و داناترین شما به فرمان خداست.

در حقیقت امام علیه السلام به دو رکن اساسی که یکی جنبه علمی دارد و دیگر جنبه عملی اشاره کرده است؛ از نظر علمی باید از همه آگاهتر باشد و از نظر عملی در امر مدیریت از همه قوی تر. بسیاری از کسانی که عالماند ولی مدیر نیستند و یا مدیرند و عالم نیستند و تا این دو دست به دست هم ندهند، اداره صحیح جامعه امکان پذیر نیست.

حضرت سید الشهداء علیه السلام نیز در ضمن خطابه آتشین خود در «منا» می فرمایند:

«مجارى الامور و الاحكام على ایدی العلماء بالله الأمانة على حلاله و حرامه»^(۱)

اجرای امور و اجرای احکام را خداوند به دست عالمان دین و امینان حلال و حرام خود

ص: ۳۲

۱- تحف العقول، ص ۱۷۲.

داده است.

و همچنین خطاب به اهل کوفه فرمودند: «فَلَعَمْرِي مَا لِامَامِ الْاِلا بِالْحَقِّ بَكُم بِالْكِتَابِ الْقَائِمِ بِالْقِسْطِ الدَّانِينَ بِدِينِ الْحَقِّ الْحَابِسِ نَفْسَهُ عَلٰى ذٰلِكَ لَلّٰهِ وَالسَّلَامِ»^(۱)

سوگند به جانم! رهبر جامعه اسلامی کسی است که مطابق کتاب خدا حکم نماید و به عدالت رفتار کند و پای بند دین باشد و نفس خود را درمقابل خدا مسئول شمارد.

معلوم است قیام به قسط و حکم به کتاب خدا، بدون اطلاع از قانون اسلام یا اجتهاد امکان پذیر نیست.

۲. عدالت و تقوی

عدالت به معنای خاص، (آن ملکه نفسانی) از جمله شرایط ولایت است. اگر این شرط تأمین شد ولایت یک چیز آسیب ناپذیر است؛ زیرا به مجرد این که کمترین عمل خلافی که خارج از محدوده و خارج از اوامر و نواهی اسلامی است، از طرف آن ولی یا والی تحقق پیدا کرد، شرط عدالت سلب می شود.

ص: ۳۳

کوچک ترین ظلم و کوچک ترین کج رفتاری که خلاف شرع باشد، عدالت را سلب می کند. هر تبعیضی، هر عمل خلاف و گناه و ترک وظیفه ای، عدالت را از والی سلب می کند. وقتی هم که عدالت سلب شد او از آن منصب منعزل می شود. (۱)

امام و پیشوا که تعبیر دقیق و کاملی از حاکم اسلامی است، باید حتماً عادل باشد و تابع هوای نفس نباشد. زیرا اگر پیروی از هوس ها و هواها بشود، گمراهی و انحراف از راه خدا حتمی است و این مایه اصلی انحراف جوامع بشری است. پس بایستی حاکم اسلامی تحت تاثیر هوای نفس قرار نگیرد؛ و این نمی شود مگر این که با عدالت، نفسش از این که به دینا رو کند و تحت تاثیر مطامع دنیوی قرار بگیرد، مصون باشد. این شرایط در مدارک اسلامی و کتاب و سنت به صورت تفصیلی بیان شده.

در این جا به یکی دو نمونه اشاره می کنیم

ص: ۳۴

۱- سخنرانی رهبر معظم انقلاب در دیدار با مسولان و کارگزاران نظام جمهوری اسلامی ایران، به مناسبت عید سعید غدیر

۱۳۷۰ / ۱۰ / ۴

شاید روشن ترین دلیل، بر لزوم این صفت در حاکم، آیه ای است که مردم را بر مراعات و ملاحظه این صفت در حاکم، به هنگام انتخاب او، فرا می خواند:

((وَلَا تَزْكُتُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ ثُمَّ لَا تُنصِرُونَ)) (۱) به آنان که ستم کردند تمایل نکنید، که آتش دامن گیر شما می شود و جز خداوند برای شما دوستانی نیست، آنگاه یاری نمی شوید.

کدام تمایل به ستمگر، بزرگتر از مسلط کردن حاکم فاسق و پذیرش ولایت او و سپردن مقدرات مردم به دست اوست. (۲)

مرحوم طبرسی در کتاب احتجاج در ذیل آیه مبارکه: ((فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُمُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ)) (۳) از امام صادق علیه السلام چنین نقل می کند که امام فرمود:

ص: ۳۵

۱- هود، ۱۱۳.

۲- آیت الله سبحانی، مبانی حکومت اسلامی، ص ۲۳۲.

۳- پس وای بر آن ها که نوشته ای با دست خود می نویسند سپس می گویند: این از طرف خداست.

«فَأَمَّا مَنْ كَانَ مِنَ الْفُقَهَاءِ صَائِنًا لِنَفْسِهِ حَافِظًا لِدِينِهِ مُخَالِفًا عَلَى هَوَاهُ مُطِيعًا لِأَمْرِ مَوْلَاهُ فَلِلْعَوَامِّ أَنْ يُقَلَّدُوهُ وَذَلِكَ لَا يَكُونُ إِلَّا بَعْضَ
فُقَهَاءِ الشِّيْعَةِ...»^(۱)

فقهایی که از گناه خودداری و دینشان را حفظ می نمایند و با هوای نفس مخالفت و امر مولایشان را اطاعت می کنند، عموم مردم می توانند از ایشان پیروی نمایند و اینان بعضی از فقهای شیعه هستند، نه همه آنان.

از این حدیث به خوبی استفاده می شود که مقام رهبری مخصوص آن فقهی است که خود را ساخته باشد؛ به گونه ای که تسلط بر نفس داشته و از گناه به طور کلی دوری نموده، تحت فرمان خدا و نگهبان دین باشد.^(۲)

۳. درایت، تدبیر و کار آمدی

هر انسان، با ذهن عرفی خود در می یابد... که اگر فقهی از کاردانی لازم برای اجرای این رسالت سنگین و گسترده بی بهره است،

ص: ۳۶

۱- کتاب احتجاج، ج ۲، ص ۴۵۸، وسائل الشیعه، ج ۲۷، ص ۱۳۱.

۲- آیت الله موسوی خلیلی، حاکمیت در اسلام یا ولایت فقیه، ص ۲۲۴ الی ۲۲۶.

نمی تواند عهده دار چنین مسوولیتی شود. بنابراین ضرورت دارد که در ثبوت ولایت برای فقیه، به کاردانی او توجه کنیم و عناصر موثر در این زمینه؛ از قبیل آگاهی، نکته سنجی، تیز هوشی، زیرکی، قاطعیت در تصمیم گیری و امثال آن را در وی باز شناسیم. (۱)

در روایاتی که از معصومین (علیهم السلام) به ما رسیده نیز به این شاخصه اساسی توجه شده است؛ پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در تشریح صفات محوری در حاکم و رهبر اسلامی می فرمایند:

«لَا تَصْلُحُ الْأَمَامَةُ إِلَّا لِرَجُلٍ فِيهِ ثَلَاثُ خِصَالٍ وَرِعٌ يَحْجُزُهُ عَنِ مَعَاصِي اللَّهِ وَ حِلْمٌ يَمْلِكُ بِهِ غَضَبُهُ وَ حُسْنُ الْوَلَايَةِ عَلَيَّ مِنْ يَلِي حَتَّى يَكُونَ لَهُمْ كَالْوَالِدِ الرَّحِيمِ» (۲) فردی لیاقت و شایستگی امامت را دارد که دارای سه خصلت باشد:

۱. تقوی و پرهیزگاری که او را از نافرمانی خدا باز دارد.

۲. بردباری که خشمش را با آن کنترل

ص: ۳۷

۱- بنیان حکومت در اسلام، صص ۱۸۱ و ۱۸۲.

۲- کافی، ج ۱، ص ۴۰۷.

کند.

۳. نیکو حکومت کردن بر افراد زیر فرمانش...

حضرت آیت الله جوادی آملی در تبیین لزوم توجه به این خصلت در گزینش رهبر اسلامی می فرماید: «علاوه بر اجتهاد مطلق و صلاحیت علمی لازم برای افتاء در ابواب مختلف فقه و همیچنین عدالت و تقوای لازم برای رهبری امت اسلام، استعداد و توانائی رهبری و کشورداری، شرط ضروری سوم برای فقیه است.

فقیه جامع الشرایط باید علاوه بر اجتهاد و عدالت مطلق، اولاً بینش درست و صحیحی نسبت به امور سیاسی و اجتماعی داخل و خارج کشور داشته باشد و ترفندهای دشمنان خارج را خوب بشناسد و ثانیاً از هنر مدیریت و لوازم آن برخوردار باشد؛ زیرا مدیریت، گذشته از تئوری، نیازمند ذوق اداره و هنر تدبیر است؛ بسیاری از ما اوزان شعر را می دانیم که مثلاً فلان شعر باید بر وزن «مستفعِلن، مستفعِلن، مستفعِلن» باشد؛ اما دانستن عروض، هیچ گاه کسی را شاعر نمی کند.

ص: ۳۸

شعر شناسی، غیر از شاعر بودن است؛ چرا که انشاء شعر، گذشته از آشنایی به قواعد شعر، نیازمند استعداد های خاصی است. همه ما می دانیم که باید کشور را بر اساس قسط و عدل اداره کرد. اما مدیر و مدیر بودن غیر از دانش و بینش سیاسی است؛ هنری است که هر کس آن را ندارد.... بنابراین، نمی توان گفت هر فقیه عادل صلاحت رهبری جامعه را دارد، بلکه باید گذشته از شرائط علمی، دارای استعداد و توانایی لازم برای اداره امت اسلامی باشد»^(۱).

ص: ۳۹

۱- ولایت فقیه، ولایت فقاها و عدالت، ص ۱۴۰-۱۳۹.

۱. قرآن کریم
۲. نهج البلاغه، خطبه ۴۰.
۳. امام خمینی، ولایت فقیه.
۴. آیت الله العظمی سبحانی، مبانی حکومت اسلامی.
۵. آیت الله جوادی آملی، ولایت فقیه.
۶. آیت الله صالحی مازندرانی، مبانی ولایت فقیه.
۷. آیت الله مصباح یزدی، نگاهی گذرا بر نظریه ولایت فقیه
۸. آیت الله مکارم شیرازی، انوار الفقاهه.
۹. آیت الله موسوی خلیلی، حاکمیت در اسلام یا ولایت فقیه.
۱۰. طبرسی، الاحتجاج.
۱۱. مفید، الارشاد.
۱۲. البرهان فی تفسیر القرآن
۱۳. تفسیر عیاشی.

۱۴. کلینی، الکافی.

۱۵. بنیان حکومت در اسلام.

۱۶. تحف العقول عن آل الرسول.

۱۷. تفسیر نمونه.

۱۸. سایت مقام معظم رهبری

۱۹. شیخ صدوق، کمال الدین.

۲۰. صحیفه نور.

۲۱. علامه طباطبایی، ترجمه المیزان.

۲۲. عیون اخبار الرضا.

۲۳. حر عاملی، وسائل الشیعه.

۲۴. طریحی، مجمع البحرین.

۲۵. مرتضی انصاری، مکاسب محرمه.

۲۶. ولایت فقیه، ولایت فقاہت و عدالت.

ص: ۴۱

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفا ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می
نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه
اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

